

### Afstemning

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

#### Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

#### 5) Anden behandling af:

*Forslag til lov om kirken i Grønland.*

(Lovforslag nr. L 6. Fremsat 4/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 6-16 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

#### 6) Anden behandling af:

*Forslag til lov om Grønlands hjemmestyre.*

(Lovforslag nr. L 18. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 4 ændringsforslag af Honoré (KrF) (se nedenfor).

#### Ændringsforslag

Af Honoré (KrF):

Til § 8

1) *Stk. 1* udgår.

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 1 og 2.

2) I *stk. 2*, som bliver stk. 1, ændres ordet »rettigheder« til ordet »interesser«.

3) *Stk. 3*, som bliver stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2*. Forinden aftale efter stk. 1 indgås, kan et landsstyremedlem kræve, at sagen forelægges for landstinget.«

Til § 9

4) *Stk. 1* affattes således:

»Det grønlandske sprog og det danske sprog er ligeberettigede.«

#### Bemærkninger

Til nr. 1

Som en integreret del af det danske rige må rettighederne til naturgivne ressourcer i Grønland tilhøre staten, ikke den lokale befolkning. Derimod må udnyttelse af disse ressourcer naturligvis ske under rimelig hensyntagen til den fastboende befolkning.

Til nr. 2

Den fastboende befolkning har som følge af rigsenheden ikke specielle rettigheder til naturressourcerne, men derimod interesser, som må respekteres.

Til nr. 3

Det normale vil være, at en aftale er af et sådant indhold, at den kan tiltrædes af begge parter. At udstyre landstinget med vetoret vil stride imod rigsenhedens solidaritet.

Til nr. 4

Ved at gøre begge sprog ligeberettigede opnås sproglig valgfrihed i Grønland. Det betyder, at der fortsat vil være gode muligheder for at bevare og videreudvikle det grønlandske sprog og den med sproget forbundne mentalitet. Det sproglige fællesskab med andre eskimoisk talende grupper uden for Grønland kan bevares i fuldt omfang.

Samtidig beholder det danske sprog pladsen som et sprogligt alternativ og forbindelsesled både til nordiske sprog i almindelighed og til rigets mest udbredte talesprog i særdeleshed. En ligestilling af dansk vil være en fordel for grønlændernes mulighed for uddannelse og kommunikation. Det vil lette muligheden for at få danskere til at rejse til

Grønland og bidrage til Grønlands fortsatte udvikling.

Hvis det danske sprog som foreslået reduceres til et andenklasses sprog, vil det fremme løsrivelsestendenser eller tendenser til at lade Grønland synke ned til et tilbagestående reservat i stedet for et moderne samfund.

Når man heroverfor anfører det færøske sprogs placering, gælder sidestillingen ikke, idet færøsk er et nordisk sprog, hvorimod grønlandsk er et væsensforskelligt eskimoisk sprog uden slægtskab med dansk.

**7) Anden behandling af:**

*Forslag til lov om folkeskolen i Grønland.*

(Lovforslag nr. L 19. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**8) Anden behandling af:**

*Forslag til lov for Grønland om arbejds- og socialvæsenet.*

(Lovforslag nr. L 20. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**9) Anden behandling af:**

*Forslag til lov for Grønland om uddannelsen af lærere til folkeskolen og om de socialpædagogiske uddannelser.*

(Lovforslag nr. L 21. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**10) Anden behandling af:**

*Forslag til lov for Grønland om erhvervs-mæssige uddannelser.*

(Lovforslag nr. L 22. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**11) Anden behandling af:**

*Forslag til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed i Grønland.*

(Lovforslag nr. L 23. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**12) Anden behandling af:**

*Forslag til lov for Grønland om fritidsvirksomhed.*

(Lovforslag nr. L 24. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**13) Anden behandling af:**

*Forslag til lov om biblioteksvæsenet i Grønland.*

(Lovforslag nr. L 25. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**14) Anden behandling af:**

*Forslag til lov om mineralske råstoffer i Grønland.*

(Lovforslag nr. L 26. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

**15) Anden behandling af:**

*Forslag til lov om ændring af lov om den kgl. grønlandske handel.*

(Lovforslag nr. L 27. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

### **16) Anden behandling af:**

*Forslag til lov for Grønland om afholdelse af folkeafstemning om indførelse af hjemmestyre.*

(Lovforslag nr. L 28. Fremsat 6/10 78. Første behandling 12/10 78. Betænkning 9/11 78).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

### *Forhandling*

#### **Søren B. Jørgensen (S):**

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger her ved anden behandling. Efter i alt 6 års arbejde med indførelse af hjemmestyre i Grønland, som landsrådet i sit brev af 27. oktober 1972 udtrykte ønske om over for den daværende regering, er vi nu nået så langt, at hele dette lovkompleks, som skal danne baggrund for hjemmestyrets indførelse 1. maj næste år, er til anden behandling.

Betænkningen, hvorpå de foreliggende lovforslag bygger, er et resultat af en forhandling mellem grønlandske og danske politikere. Jeg har sagt det før, og jeg vil gerne gentage det, at socialdemokratiet under hele dette arbejde har lagt vægt på, at der har været enighed blandt de grønlandske politikere, som har deltaget i kommissionsarbejdet. Det har været tilfældet. Det resultat, vi er nået frem til, er enstemmigt godkendt af det grønlandske landsråd.

Der er her ved anden behandling stillet nogle ændringsforslag. Da vi altid har lagt vægt på landsrådets indstilling, og da rådet

enstemmigt har tiltrådt det foreliggende lovkompleks, skal jeg meddele, at vi vil stemme imod de stillede ændringsforslag til lovforslaget om hjemmestyre, men vil stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag til lovforslaget om folkeafstemning.

#### **Dohrmann (FP):**

Hvert eneste år har et temmelig stort antal folketingsmedlemmer lejlighed til at komme en tur til Grønland for med egne øjne at se, hvorledes forholdene er deroppe. Nu er det meget begrænset, hvad sådanne rejseselskaber kan nå at sætte sig ind i, når man farer rundt fra den ene by til den anden og gerne skal se så meget som muligt. Mange gange vil det nok være således, at den opfattelse, man får af forholdene, er forkert, for det første fordi befolkningen og forholdene deroppe er så vidt forskellige fra dem, vi er vant til hernede, og for det andet fordi man ikke har ordentlig tid til at sætte sig ind i dagligdagen deroppe.

Men én ting tror jeg alle kan være enige om uanset partifarve, og det er, at den Grønlandspolitik, Danmark hidtil har ført, er slået fuldstændig fejl. Jeg tror faktisk, alle her i salen er enige om, at den udvikling, der er sket i Grønland igennem de senere år, har været en eneste stor tragedie. Det fødestedskriterium, den forskelsbehandling, den umyndiggørelse, de tvangsforflytninger er skyld i, at den grønlandske befolkning i dag er splittet og rodløs. Det spiritusforbrug, som mange taler om med forargelse, og som det grønlandske landsråd nu vil begrænse til 72 genstande pr. måned, er en af følgerne af de love, folkettinget har vedtaget. Den barnepigementalitet og pakken ind i vat, hvor man har opdraget et stort antal grønlændere til bare at kræve ind og lade andre betale uden samtidig at give dem ansvar og forpligtelser, har resulteret i, at et meget stort antal grønlændere aldrig har lært at sætte en ære i at klare sig selv. Det er en anden af virkningerne af de love, folkettinget har vedtaget. Sådan kan man blive ved.

Folketingsmedlemmerne skal bare være klar over, at skylden for det, man i dag enten arrogant, moraliserende eller bedrevidende ryster på hovedet ad, kan placeres ét eneste sted, og det er her i folkettinget. Det er en sørgelig kendsgerning, at vi danskere gennem

[Dohrmann]

de repræsentanter, som har siddet her i folketinget – nogle af dem sidder her oven i købet endnu – har ødelagt og skamferet det førhen så stolte og uafhængige fangersamfund, et samfund, som næsten totalt isoleret og under meget hårde klimatiske forhold ikke alene klarede sig selv, men også satte en ære i at gøre det. Det samfund har vi nu i løbet af få år ændret, så man nu synes, det er vældig fint enten at være pædagog eller kunstner eller også sidde på et eller andet kontor og rode i papirer og statistikker, mens det betragtes som afskyeligt og mindreværdigt af mange enten at arbejde på en fiskefabrik eller at tage ud at fiske.

Ja men, vil nogle sige, vi har begået fejl, men nu får grønlænderne jo hjemmestyre, og så har vi da gjort, hvad vi kunne. Det passer ikke. Enhver ved, at det, man her foreslår, ikke vil ændre en tøddel – ud over ekstra administration og dermed højere skatter. Det, folketinget nu gør, er, at man vasker sine hænder, skubber ansvaret fra sig. Det er ikke således, at man giver magten fra sig; hvis man virkelig ville give magten fra sig, så var noget af det første, man havde gjort, at nedlægge Grønlandsministeriet, men det kan der jo overhovedet ikke være tale om.

Jeg har før gjort mig til talsmand for, at noget af det første, man burde gøre, hvis man vil have et reelt hjemmestyre, var at nedlægge Grønlandsministeriet. Det er blevet afvist af det flertal, som støtter de her foreliggende lovforslag. Det kan da godt være, man flytter nogle embedsmænd fra det ene kontor til det andet – nogle mener, at det kontor, de nu skal placeres i, skal hedde ambassaden – men i realiteten bliver det akkurat det samme, som det hele tiden har været.

Men når den dag kommer, hvor det hele brænder sammen deroppe, så kan man med henvisning til hjemmestyret sige: ja men de vil jo selv, det var jo grønlænderne selv, der ville have hjemmestyre. Der er nu sket det, vi hele tiden har sagt. Vi har aldrig haft nogen større forventninger om, at de kunne klare det, men nu fik de lov til at prøve, og så er det bare beklageligt, at det er gået galt.

Jeg er meget nervøs for, hvad der vil ske, og hvordan reaktionerne vil være, den dag man i Grønland finder ud af, hvor indholdsløst og tomt hjemmestyre egentlig er. Grønlandsministerens tro embedsmænd har rejst rundt på kryds og tværs i Grønland og lavet

ensidig propaganda for hjemmestyret, og det har sikkert gjort indtryk på nogle. Det hele er jo lagt frem som en gave til grønlænderne: værsgo, vil I have den gave, eller vil I ikke have den? Der skal temmelig meget mandsmod til at sige nej på de betingelser. Derfor er der nok ingen tvivl om, at også den folkeafstemning, som kommer i Grønland, vil give ministeren det store flertal deroppe, som han ønsker. Men den dag, skuffelsen melder sig, hr. Grønlandsminister, da er jeg meget bange for de konsekvenser, det vil medføre. De propagandafremstød, ministeren og andre har foretaget deroppe, giver anledning til nogle enorme forventninger, og når de forventninger ikke bliver indfriet, hvad der ikke er nogen som helst grund til at tro at de gør, så vil skuffelsen være der, hr. minister. De konsekvenser, det kan medføre, kan blive noget, vi ikke drømmer om i dag.

Det er sørgeligt, at jeg som repræsentant for landets næststørste parti – det parti, som vel nok først og fremmest begyndte at snakke om, at der burde ske en ændring med hensyn til politikken i Grønland – nu skal stemme imod det, man så flot kalder hjemmestyre for Grønland.

I vore bemærkninger i betænkningen har jeg henvist til det ændringsforslag, vi stillede til finansloven sidste år, og som vi også vil stille i år. Jeg har henvist til, hvordan vi mener at et virkeligt hjemmestyre skal fungere, nemlig på den måde, at grønlænderne selv får tilstillet det beløb, man her fra folketinget mener skal bevilges til Grønland. Så er det op til grønlænderne selv helt uden betingelser at finde ud af, hvordan man vil anvende de penge. Det mener jeg fortsat de langt bedre er i stand til selv at gøre, fremfor at der skal sidde nogle embedsmænd ovre i ministeriet og fordele dem eller at ministeriet skal komme og godkende det.

Der er stillet nogle ændringsforslag her ved andenbehandlingen, og jeg kan da sige, at vi støtter de to ændringsforslag, ministeren har stillet. Det ene går ud på, at man skal have 15 dage mere til at diskutere hjemmestyret i Grønland, inden man tager folkeafstemningen. Det mener vi så afgjort er noget, der bør støttes, for med de informationer, befolkningen hidtil har fået deroppe, kan de simpelt hen ikke få tid nok til at diskutere emnet endnu en gang.

[Dohrmann]

Der er også stillet 4 ændringsforslag af VS. Dem stemmer vi imod. Når de danske skatteydere er forpligtet til at sende ikke ubetydelige beløb til Grønland hvert eneste år, så kan det ikke være rimeligt, såfremt der på et eller andet tidspunkt skulle dukke noget op, som har nogen værdi i undergrunden deroppe, at det skulle være forbeholdt den lille gruppe på ca. 40.000 mennesker, som bor deroppe. Vi mener ikke, det har noget som helst med solidaritet at gøre. Vi mener, det historiske forløb har været sådan, at vi har en forpligtelse over for grønlænderne. Når vi har det og vi synes, det er en naturlig ting, at vi sender penge derop hvert eneste år, så kan det ikke være rimeligt, at man, såfremt det pludselig gav overskud, skulle sige: det er noget, der ikke kommer os ved, det skal forbeholdes den lille gruppe.

Vi mener heller ikke, at hjemmestyret alene skal have kompetence til at afgøre, hvorledes Grønlands tilknytning til EF skal være. Det er således, at EF har bevilget ikke små beløb til Grønland, og de store beløb hæfter den danske stat for, de danske skatteydere hæfter for dem; så kan det ikke være rimeligt, at det kun er de 40.000 mennesker, der afgør, hvilken tilknytning de skal have til EF deroppe. Naturligvis kan det da forhandles, det er vi enige i, men VS' forslag er jo langt mere vidtgående.

VS foreslår også, at hjemmestyret skal have kompetence til at afgøre, om der skal være udenlandske militærbaser i Grønland. Det ligger således, at de amerikanske baser, vi har i Grønland, er en del af vore NATO-forpligtelser, og da vi går ind for NATO i fremskridtspartiet, kan vi heller ikke støtte det ændringsforslag.

Der ligger også 4 ændringsforslag fra kristeligt folkeparti, og de går faktisk, i hvert fald for de tres vedkommende, i stik modsat retning af VS'. Jeg kan sige, at vi støtter de tre første og siger nej til det sidste.

**Fogh Rasmussen (V):**

Der kan næppe siges meget i denne sag, som ikke allerede er sagt, men jeg synes nok, det er utroligt, at hr. Dohrmann kan holde den tale, hr. Dohrmann netop har holdt. Det er også ganske fantastisk læsning at studere det betækningsbidrag, som hr. Dohrmann

har leveret vedrørende de foreliggende lovforslag.

Hr. Dohrmann siger, at hemmelighedskræmmeri fra begyndelsen til enden har kendetegnet arbejdet med de såkaldte hjemmestyreløve for Grønland. Er det virkelig hemmelighedskræmmeri, når der siden begyndelsen af 1973 har siddet et rent grønlandsk udvalg for at forberede disse love? Er det hemmelighedskræmmeri, når der fra oktober 1975 har siddet en hjemmestyrekommission og kulegravet dette lovkompleks? Er det hemmelighedskræmmeri, når disse lovforslag i to omgange er blevet behandlet, først i foråret og nu i efteråret, og der i udvalget er stillet omkring 70 spørgsmål, der er blevet grundigt belyst og besvaret – oven i købet så godt, at man til sidst kunne nøjes med at henvise til en yderligere læsning af hjemmestyrekommissionens betænkning? Mig bekendt har hr. Dohrmann oven i købet været medlem af hjemmestyrekommissionen. Det er vanskeligt at se, at der skulle være baggrund for at sige, at hemmelighedskræmmeri har præget arbejdet med denne sag.

Hr. Dohrmann taler også om, at et udemokratisk bureaukrati skal bygges op. Det er direkte i strid med kendsgerningerne. Vi ved, at der oven i købet vil ske en reduktion i statens administrative personale i Danmark og i Grønland med ca. 30 pct. i forhold til det nuværende administrative personale.

Hr. Dohrmann kritiserer videre den procedure, der har været anvendt i udvalget, og hævder, at der ikke har været lejlighed til at stifte bekendtskab med andre partiers ændringsforslag og betækningsbidrag. Det er også i strid med kendsgerningerne. Der var rigelig tid til at forhøre sig hos andre partier om disse partiers betækningsbidrag.

Både hr. Dohrmanns indlæg her fra talerstolen og bidraget i betænkningen har handlet om alt andet end netop hjemmestyresagen, og når hr. Dohrmann i betænkningen karakteriserer behandlingen af hjemmestyreløvene med ordet »forlorenhed«, så fristes jeg til at sige, at den karakteristik med større ret kunne hæftes på hr. Dohrmanns betækningsbidrag, der netop omhandler alt andet end hjemmestyreløvene.

Jeg skal kun sige, at venstre afviser ændringsforslagene fra hr. Steen Folke og fra hr. Honoré og støtter ministerens ændringsforslag.

[Burgdorf]

**Burgdorf (KF):**

Jeg er glad for, at man er nået så langt, at vi nu står ved en skillevej i Grønlandspolitikken. Lovkomplekset har været mange år undervejs, men nu står det ved sin afslutning, og jeg vil ønske det grønlandske folk til lykke med resultatet.

Det er i et samvirke mellem danske og grønlandske politikere, men på fællesskabets grund, man er nået frem til dette resultat. Det bliver ikke en dans på roser af den grund; det er landsrådsformanden, Lars Chemnitz, der har udtalt det, så man er godt klar over det på Grønland. Der bliver problemer af betydeligt format, som skal overvindes, men jeg har tillid til, at det grønlandske folk har viljen og også evnen til at løse disse problemer, efterhånden som de dukker op.

Der er gået et stort stykke arbejde forud for disse loves vedtagelse. Hjemmestyrekommissionen har i tre år arbejdet med disse ting og har efter min opfattelse fremlagt et fremragende stykke arbejde. Grønlandsudvalget har arbejdet hele sommeren og nu igen her i dette efterår med de samme love. Jeg er glad for, at så mange partier står bag ved hjemmestyrelovene. Det giver styrke til arbejdet.

Jeg må sige, at jeg er skuffet over fremskridtspartiets mindretalsudtalelse i betænkningen. Som venstres ordfører sagde, lyder det ikke godt, at man taler om forlorenhed og hemmelighedskræmmeri, og jeg må bede hr. Dohrmann om at forklare disse ting lidt nærmere. Forlorenhed er sagt på godt dansk falskhed. Hvor er det, man møder disse ting, falskhed og forlorenhed og hemmelighedskræmmeri? Hvem er det, der er forloren? Vil hr. Dohrmann forklare os det? Er det ministeren, er det ministeriet, er det udvalgsformanden, eller er det udvalget? Vi må bede om en forklaring.

Hr. Dohrmann har igen i år som tidligere forsøgt at træne. Det er kendetegnende for fremskridtspartiet, at det er det, man vil. Så sent som her ved afslutningen af udvalgsarbejdet har man prøvet på det igen ved at stille spørgsmål på spørgsmål, som hr. Dohrmann udmærket kan finde svar på ved at slå op i den betænkning fra hjemmestyrekommissionen, som han selv har været med til at skrive. Nu besværer man ministeren og embedsmændene med at få disse spørgsmål be-

svaret. Der er ét spørgsmål, som hr. Dohrmann ikke fik besvaret, og det var, hvem der skulle være landshøvding for Grønland, men jeg kan betro hr. Dohrmann, at jeg er ikke sikker på, det bliver ham.

Det går tydeligt igennem det arbejde, fremskridtspartiet har lagt i dette bidrag til betænkningen, at man ikke har forstået noget af det. Jeg vil ikke sige, at det lyser af dumhed, men man har i hvert fald ikke begrebet ret meget af det. Det er sandt, som der står i det gamle ordsprog, at mod dumhed kæmper guderne forgæves.

**Yvonne Herløv Andersen (CD):**

Udvalgsarbejdet har båret præg af, at vi skulle være færdige, men samtidig må det siges, at da vi mødtes første gang efter første behandling, lå der allerede et svar på det, man havde spurgt om her fra talerstolen. En hurtigere behandling kan vel ingen ønske sig. Senere havde vi samråd med ministeren, hvor vi fik yderligere spørgsmål besvaret, også ud over det, der var kaldt til samråd om.

Centrum-demokraterne har i betækningsbidraget givet udtryk for en bekymring med hensyn til den tidsmæssige gennemførelse af lovgivningen. Vi kunne godt have ønsket os, at man havde skudt det ud i 5-10 år. I går stod der at læse i B.T., at Jørgen Fleischer havde nogle af de samme betænkeligheder. Det har dog ikke afskåret os fra at se lovforslagene som et samlet hele, og på denne baggrund vil vi medvirke til en gennemførelse nu.

Fremskridtspartiets betækningsbidrag og VS' ændringsforslag, som begge munder ud i at anbefale en forkastelse, ser jeg som en understregning af, at der her i folketinget er et meget bredt flertal for at gennemføre hjemmestyreordningen nu. Det understreger sådan set kun samhörigheden i folketinget omkring lovforslagene.

Kristeligt folkepartis ændringsforslag om råstoffer og det sproglige må jeg, selv om jeg har sympati for nogle af tankerne i dem, afvise, ligesom vi også afviser VS' ændringsforslag, hvorimod vi kan medvirke til gennemførelse af Grønlandsministerens ændringsforslag.

**Lars Emil Johansen (SF):**

[Lars Emil Johansen]

Til de af venstresocialisternes medlem af udvalget, hr. Steen Folke, stillede ændringsforslag til forslag om Grønlands hjemmestyre vil jeg gerne knytte følgende bemærkninger.

Hr. Steen Folke har stillet et ændringsforslag til den paragraf i hjemmestyreloven, nemlig § 8, der har givet anledning til de største og mest heftige diskussioner i hjemmestyrekommissionen i de 2½ år, kommissionen har arbejdet. Det er den paragraf, der drejer sig om, hvorledes den fremtidige råstofstyring i Grønland skal være. Der foreslås her, at forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af sådanne råstoffer forbeholdes Grønlands landsting. Jeg må sige, at forslaget er helt i overensstemmelse med siumuts oprindelige udgangspunkt i hjemmestyrekommissionen. Det ville derfor rent umiddelbart være naturligt, at siumut og socialistisk folkeparti stemte for dette ændringsforslag. Vi må imidlertid understrege, at den formulering af hjemmestyrelovens § 8, som findes i det foreliggende forslag til lov om Grønlands hjemmestyre, er et udtryk for det forlig, det kompromis, vi fra siumuts side har været med til at indgå i hjemmestyrekommissionen, og vi mener ikke, det er forsvarlig politik at løbe fra det kompromis og det forlig, vi har været med til at indgå.

Netop denne paragrafs formulering betragter vi som en helt grundlæggende forudsætning for forligets opretholdelse, og da vi som initiativtagere til paragraffens formulering og tilblivelse og til hele hjemmestyreideen føler et ansvar over for det foreliggende resultat af kommissionsarbejdet, kan vi selv sagt ikke være med til at gennemføre et ændringsforslag af denne karakter. Derved ville vi jo medvirke til at fjerne hele grundlaget for den hjemmestyreordning, der er foreslået. Det ønsker vi ikke. Af disse grunde vil vi undlade at stemme om hr. Steen Folkes ændringsforslag til § 8 i forslaget til hjemmestyreloven.

Ligeledes agter vi at undlade at stemme om hr. Steen Folkes ændringsforslag nr. 3, nemlig det, der foreslår et nyt stykke 4 i hjemmestyrelovens § 11, hvorefter hjemmestyret skal have kompetence til at afgøre, om der skal være udenlandske militærbaser i Grønland. Det er en kendsgerning, at vi, der har et medansvar for den foreslåede hjemmestyreordning, har anerkendt princippet om hjemmestyrets indførelse inden for det nuvæ-

rende rigsfællesskabs rammer, altså inden for de muligheder, som den gældende grundlov indeholder. Da spørgsmålet om forsvarspolitik ifølge grundloven påhviler rigsmyndighederne og altså er en af forudsætningerne for rigsfællesskabets opretholdelse, ville det være helt paradoksalt af os, såfremt vi skulle gå ind for et forslag af den karakter. Derfor agter vi at undlade at stemme, når der skal stemmes om dette ændringsforslag.

Med hensyn til hr. Steen Folkes andre ændringsforslag, nemlig til et nyt stykke 3 til § 11 i hjemmestyreloven og til et nyt stykke 3 i hjemmestyrelovens § 15, forholder det sig anderledes med vores stillingtagen. Siumut har i hjemmestyrekommissionen rejst begge forslag, men har ikke kunnet opnå tilslutning til dem.

Spørgsmålet om hjemmestyrets ret til at deltage i samarbejdet mellem beslægtede minoritetsbefolkninger, altså først og fremmest det igangværende inuitsamarbejde, har vi kun sikret i hjemmestyrekommissionens betænkning. Da vi er helt enige i de foreslåede tilføjelser til henholdsvis § 11 og § 15 i hjemmestyreloven, og da disse efter min bedste overbevisning ikke indeholder nogen form for afvigelser i forhold til det i hjemmestyrekommissionen indgåede forlig, agter vi at stemme for nr. 2 og nr. 4 af de af hr. Steen Folke stillede ændringsforslag.

Hvad angår ændringsforslag nr. 4, der vedrører hjemmestyrets kompetence til at ændre Grønlands tilknytning til EF, herunder eventuelt at beslutte en udtræden af EF, kan det tilføjes, at begge regeringspartier jo er gået ind for, at Grønland skal have en sådan mulighed. Det ville derfor kun være naturligt og konsekvent at lovhjemle denne mulighed.

Om de af kristeligt folkeparti uden for betænkningen stillede ændringsforslag skal jeg nøjes med at bemærke, at vi ikke kan stemme for disse, da de efter min mening alle strider imod det resultat af hjemmestyrekommissionens arbejde, som vi er medansvarlige for.

De af ministeren stillede ændringsforslag, som begge er af rent teknisk karakter, vil vi naturligvis stemme for.

Så vil jeg gerne lige knytte nogle kommentarer til de bemærkninger, hr. Dohrmann kom med for et lille øjeblik siden fra denne talerstol. Hr. Dohrmanns tale, som vi efter-

[Lars Emil Johansen]

hånden kan udenad hjemme i Grønland, giver mig blot anledning til at henvise til de bemærkninger, jeg gjorde ved tingets første behandling af hjemmestyrelovforslagene i maj i år, hvor jeg om hr. Dohrmanns mindretalsudtalelse i hjemmestyrebetænkningen sagde: hr. Dohrmanns deltagelse i hjemmestyrekommissionen har været spild af tid; det vil derfor være spild af tid at kommentere hans indstilling.

#### Ib Nørlund (DKP):

Dette er jo en andenbehandling efter en udvalgsbehandling, som vi ikke har været berettiget til at deltage i, og derfor skal jeg kun kort markere vores stilling til nogle af de stillede ændringsforslag.

Vi betragter alle forslagene som en helhed, og ud fra de grunde, jeg har givet ved første behandling, godkender vi, at man gennemfører hjemmestyreordningen, sådan som man nu er nået til den, på nuværende tidspunkt. Vi gør det, fordi vi deri ser et fremskridt opnået i kraft af det grønlandske folks kamp og for dettes videreførelse.

Som også bemærket ved første behandling er der en række områder, hvor vi ikke er tilfredse. Der findes også tvetydigheder på forskellige steder, som ganske utvivlsomt vil afføde nye politiske kampe i fremtiden, men vi godkender ikke, som det bliver sagt et sted i betænkningen, at vedtagelsen af disse lovforslag skulle være ensbetydende med, at man anerkender, at Danmark ejer Grønland. Det er ikke det, som man kan lægge i vores afstemning, og det er ikke det, som spiller den faktiske politiske rolle, forekommer det os.

VS' ændringsforslag betragter vi på den måde, at de i forskellige henseender tilsigter at udvide rettigheder for det grønlandske folk, og det er bestræbelser, vi har sympati for, og det vil vi tilkendegive ved at forholde os positivt ved afstemningen om dem, men det er alligevel sådan, at det vel mere er at betragte som en politisk demonstration. Den politiske realitet i den givne situation er gennemførelse af hjemmestyreordningen, som jo er et samlet kompleks, og det vil altså også bestemme vores afstemning til alle disse forskellige forslag: selv om vi f. eks. normalt ikke blander os i kirkelige forhold, vil vi lade det glide med denne gang.

Kristeligt folkepartis ændringsforslag må vi stemme imod.

Sluttelig vil jeg gerne fremhæve et spørgsmål, som vi har fremhævet, snart sagt hver gang disse spørgsmål har været behandlet, og også stillet forslag om tidligere. Hvorfor er der ikke en lige gyldig grønlandsksproget affattelse af hele hjemmestyrelovforslaget? Når det endda hedder i forslaget, at grønlandsk skal være hovedsprog, var det mindste, man kunne gøre, dog at få en ligeberettiget affattelse af hjemmestyreloven.

#### Ole Vig Jensen (RV):

Da mit partis ordfører i disse sager er forhindret i at være til stede, skal jeg komme med nogle få bemærkninger.

I det radikale venstre glæder vi os over, at et stort og grundigt forberedende arbejde i forbindelse med at sikre overgang til grønlandsk hjemmestyre nu er gennemført for den del af det, som omfatter selve lovgivningen. Vi betragter det som en lykke for den videre udvikling på Grønland og for det fortsatte gode forhold mellem Grønland og Danmark, at der har været så stor enighed i såvel hjemmestyrekommissionen som i udvalget for Grønlandslovene om, hvordan udviklingen fremover skal tilrettelægges. Der er ikke under udvalgsarbejdet, forstår jeg, kommet nye ting frem, som i hvert fald kan give mit parti anledning til særlige kommentarer.

Om de ændringsforslag, der foreligger, skal jeg sige, at vi kan tiltræde dem, som er stillet af ministeren, og må stemme imod de ændringsforslag, der er stillet af hr. Steen Folke og af hr. Honoré.

Så vil jeg i øvrigt på mit partis vegne udtrykke håbet om, at folkeafstemningen i Grønland må give en helt utvetydig opbakning af hjemmestyret, og jeg vil også gerne på mit partis vegne give det løfte, at vor tilslutning til hjemmestyret ikke er givet ud fra nogen økonomiske hensigter. Vi er indstillet på, at Danmark fortsat har uændrede økonomiske forpligtelser over for Grønland, men vi går stærkt ind for det grønlandske hjemmestyre og for, at det grønlandske folk i højere grad kan få indflydelse på og ansvar for, hvordan fremtiden skal formes, og nu i højere grad på grønlandske betingelser. Vi udtrykker håbet om, at det, der nu sættes i gang



[Ole Vig Jensen]

med denne lovgivning, må blive af betydning for den videre udvikling i Grønland.

**Inge Krogh (KrF):**

Jeg vil gerne sige til ordførerne for centrum-demokraterne, for SF og for Danmarks kommunistiske parti, at kristeligt folkeparti som sådant ikke har stillet nogen ændringsforslag til dette lovforslag. Ændringerne er foreslået af hr. Honoré rent privat.

Vi går ind for ministerens ændringsforslag og imod de øvrige.

**Alfred Hansen (DR):**

Retsforbundet er meget tilfreds med, at Grønland ved en vedtagelse af disse forslag får større mulighed for end tidligere at bestemme over egne forhold.

Vi er også meget bevidst i retsforbundet over for det forhold, at det vil koste ekstra penge at få dette her til at fungere, og jeg synes, det er værd at gøre opmærksom på over for de partier, der agter at støtte disse forslag, at man så også hen ad vejen må være villig til at ofre de penge, som er nødvendige for at få denne hjemmestyreordning til at køre. Herunder tænker vi ikke mindst på erhvervsuddannelserne, som vi mener må gøres tidssvarende.

Vi kan godt beklage, at man ikke er gået en lille smule længere med hensyn til et egentligt selvstyre på Grønland, men da dette lovkompleks er accepteret af det grønlandske landsråd, agter retsforbundet at stemme for forslagene ved tredje behandling uanset ændringsforslagenes skæbne i dag.

Vi mener, at man burde være gået længere på to områder. For det første burde der være sikret grønlænderne mulighed for at stemme sig ud af fællesmarkedet, hvis grønlænderne ønsker det efter overgang til hjemmestyre. Det ligger desværre helt klart, at et folketing til enhver tid vil kunne forhindre et flertal i Grønland i at melde sig ud af fællesmarkedet. Det beklager vi. Vi mener, det bør være et rent grønlandsk forhold. Det bør være grønlænderne selv, der kan bestemme det, og ikke et flertal her i folketinget, som skal have mulighed for at forhindre det.

Det andet er, at vi mener, at grønlænderne til enhver tid bør kunne disponere over de råstoffer, der findes i Grønlands under-

grund; heller ikke et selvstyre på dette område er der lagt op til i lovforslagene.

Retsforbundet kan støtte ændringsforslagene nr. 1 og 2 fra hr. Steen Folke. Gruppen er delt med hensyn til ændringsforslag nr. 3, og vi agter at stemme for ændringsforslag nr. 4. Vi kan ligeledes stemme for de to ændringsforslag, som er stillet af ministeren, men vi kan ikke stemme for de fire ændringsforslag, som er stillet af hr. Honoré.

**Steen Folke (VS):**

Heller ikke jeg skal prøve at genoptage hele den store principdebat om alle sider af dette meget omfattende lovkompleks, som vi jo har drøftet ved flere lejligheder her i folketinget og også inden for rammerne af hjemmestyrekommissionen. Jeg vil blot lige trække op det, der er vores hovedkonklusion.

Vi har taget stilling til hele denne hjemmestyreordning, der nu foreslås indført i Grønland, og vores konklusion er blevet, at det er en ordning med klart imperialistiske træk, en ordning, som fastholder dansk overhøjhed over Grønland, en ordning, som ikke giver grønlænderne det, der efter vores opfattelse burde være en selvfølge, nemlig ejendoms- og råderet over ressourcerne i deres eget land, herunder naturligvis også de mineraliske ressourcer, som findes i undergrunden.

Dette er meget kort sagt vores hovedkonklusion vedrørende dette lovkompleks, og det er baggrunden for, at vi har indstillet samtlige lovforslag til forkastelse ved tredje behandling. Vi ser komplekset som en helhed og har altså derfor taget stilling til denne helhed og mener, at det rigtige vil være at stemme nej til samtlige forslag.

Som sagt vil jeg ikke forsøge at tage hele den store principielle debat op igen ved denne lejlighed. Der er dog ét spørgsmål, som jeg gerne vil forsøge at holde fast på; det er et meget centralt spørgsmål, og det er et spørgsmål, som jeg forsøgte at rejse ved førstebehandlingen. Det er spørgsmålet: hvilken ret har den danske stat til Grønlands undergrund? Det er et meget centralt spørgsmål i hele hjemmestyrediskussionen, og da jeg rejste spørgsmålet sidst, den 12. oktober, da vi havde første behandling af disse lovforslag, svarede ministeren bl. a. (Folketingstidende 1978-79, sp. 560):

[Steen Folke]

»Derfor syntes jeg ikke, der var anledning til ved denne lejlighed at gå nærmere ind på spørgsmålet. Det kan ofte kun føre til gentagelser, og jeg har ikke skiftet standpunkt her.«

Det er jo meget interessant at vide, at ministeren ikke har skiftet standpunkt, men jeg må indrømme, at jeg ikke kender ministerens standpunkt. Mig bekendt har han aldrig givet udtryk for det offentligt. Jeg har i hvert fald ikke kunnet fravriste ministeren noget svar ved de lejligheder, hvor jeg har forsøgt at stille dette spørgsmål, og derfor er der altså ingen risiko for gentagelser. Hvis ministeren er indstillet på at besvare mit spørgsmål denne gang, vil jeg i hvert fald lytte med stor interesse.

Hvad er det altså, hr. minister, som giver Danmark nogen ret til Grønlands undergrund? Det er et meget enkelt spørgsmål, og hvis ministeren kunne give et enkelt svar, synes jeg, det ville være en god ting.

De ændringsforslag, VS har stillet, markerer en række efter vores mening væsentlige punkter, hvor denne hjemmestyreordning overhovedet ikke på nogen måde kan siges at være tilfredsstillende. Vi har stillet ændringsforslag først og fremmest vedrørende spørgsmålet om ejendomsretten og råderetten til de mineralske råstoffer i Grønlands undergrund, og det har jo været det vigtigste enkeltspørgsmål i hele debatten.

Det, vi har gjort, er, at vi har taget den formulering, som Grønlands landsråd enstemmigt vedtog engang i 1975 som det, man ville arbejde for. Nu hørte jeg, at hr. Søren B. Jørgensen i sit indlæg her i dag sagde, at da socialdemokratiet altid havde lagt vægt på landsrådets indstilling, og da landsrådet havde tilsluttet sig det samlede lovkompleks, kunne socialdemokratiet og hr. Søren B. Jørgensen med god samvittighed gøre det samme.

Men jeg er sikker på, hr. Søren B. Jørgensen, at der vil være stor forståelse i Grønlands landsråd for, om man skulle vælge at bruge den formulering, som landsrådet selv enstemmigt har vedtaget med hensyn til de mineralske råstoffer i Grønland. Jeg kan ikke forestille mig, at der er noget medlem af Grønlands landsråd – og jeg ser, at medlemmerne er ret godt repræsenteret her blandt tilhørerne – som vil føle sig forulempet, hvis hr. Søren B. Jørgensen og hans parti skulle

tilslutte sig den formulering, som landsrådet selv enstemmigt har vedtaget.

Vores ændringsforslag nr. 2 går ud på at give en udtrykkelig anerkendelse af hjemmestyrets ret til at deltage i samarbejde med beslægtede folk og minoritetsgrupper. Der er en del i Grønland, specielt progressive kræfter, som lægger stor vægt på at kunne indgå i et sådant samarbejde, bl. a. i det såkaldte inuitsamarbejde med beslægtede folk i Canada og Alaska, og også et samarbejde med de minoritetsgrupper, som i videre forstand er blevet kaldt den fjerde verden.

Dér har man sagt: ja men der er ikke noget i hjemmestyreloven, som er til hinder for et sådant samarbejde. Nej, det er rigtigt, der står hverken, at det er forbudt eller på anden måde uønskeligt eller noget i den retning, men det er lige så klart, at der er mulighed for konflikter mellem danske udenrigspolitiske hensyn – og det er jo den danske stat, der fortsat suverænt træffer beslutninger om udenrigspolitikken – og bestræbelser, som et hjemmestyret Grønland måtte ønske for at udvide et samarbejde på tværs af landegrænserne med beslægtede folk og minoritetsgrupper. Derfor mener jeg, det ville være vigtigt at få knæsat denne anerkendelse af retten til at indgå i et sådant samarbejde.

Det tredje ændringsforslag, vi har stillet, er, som det er fremgået, et forslag om, at hjemmestyret skal have kompetence til at afgøre, om der skal være udenlandske militærbaser i Grønland. På en måde kunne man sige: ja men det burde da være en selvfølge. Er det virkelig rimeligt, at den danske stat skal sidde og bestemme, at der skal være amerikanske militærbaser i Grønland, det skal grønlænderne ikke selv have nogen indflydelse på? Realiteten, hr. minister, i den hjemmestyreordning, der er foreslået her, er jo, at det er fuldstændig ligegyldigt, hvad grønlændere og grønlandske myndigheder, det kommende grønlandske hjemmestyre, siger. Der kan komme en enstemmig vedtagelse i landsrådet eller landstinget, som det kommer til at hedde, om, at nu vil man ikke mere acceptere amerikanske militærbaser i Grønland eller andre militærbaser for den sags skyld, og så kan ministeren sige: synd nok, vi er da glade for at høre jeres mening, men vi bestemmer nu fortsat, at der skal være sådanne baser. Jeg mener, det siger noget

[Steen Folke]

om en af de ting, der er galt ved denne hjemmestyreordning.

Endelig er vores fjerde ændringsforslag et forslag om, at hjemmestyret skal kunne afgøre spørgsmålet om Grønlands tilknytning til EF, herunder også have mulighed for at beslutte en udtræden af EF, hvis hjemmestyret ønsker en sådan udtræden. Der tages jo ikke stilling til selve spørgsmålet; det er klart, det er et spørgsmål, der må afgøres dér.

Desværre er det ikke lykkedes i forbindelse med kommissionsarbejdet og i forbindelse med den behandling, lovforslagene har fået her i folketinget, at opnå fuld klarhed om dette spørgsmål, og jeg mener ikke, det er helt utilsigtet: jeg tror nok, man må se i øjnene, at den danske stat og dens repræsentanter ønsker en uklarhed på dette punkt. Ganske vist har statsministeren og andre sagt, at regeringen ikke vil modsætte sig et eventuelt grønlandsk ønske om udmeldelse af EF, og det er da udmærket, men man har altså ikke villet lade det indgå udtrykkeligt i denne lov, at hjemmestyret rent faktisk fik kompetence til at afgøre dette spørgsmål. Og man har ikke villet spørge EFs kompetente organer, Ministerrådet, hvad EF mente om dette spørgsmål. Der er også visse EF-repræsentanter, der har udtalt sig, men det har mere eller mindre været på egne vegne. Det ansvarlige organ, Ministerrådet, har ikke udtalt sig, og det har ikke været muligt at formå nogen – ministeren eller andre – til at rette henvendelse til EF og spørge om EFs mening. Der er altså ikke skabt fuld klarhed omkring dette spørgsmål. Jeg mener, det burde være en selvfølge, at et hjemmestyret Grønland skulle kunne afgøre denne sag, men man må altså sige, at der henstår en tvivl herom, selv om regeringen har udtalt sig på den måde, den har.

Som helhed kan VS altså ikke gå ind for den hjemmestyreordning, der er foreslået vedtaget, en ordning, der på mange måder lægger op til en fortsættelse af den hidtidige danske statslige politik over for Grønland; og at den politik har haft nok så alvorlige konsekvenser for det grønlandske samfund, behøver jeg næppe sige ret meget om.

VS vil stemme imod hr. Honorés ændringsforslag; ministerens ændringsforslag har vi ikke noget imod.

**Steenholdt (Grønl.):**

Jeg synes også, det er lidt beklageligt, at Grønlands største blad, A/G, er betænkeligt ved indførelse af hjemmestyre. Det kan også nævnes, at afholdsforeningerne har opfordret vælgerne i Grønland til at stemme imod, og endelig for det tredje har Inuit Ataqatigiit allerede meldt sig som modstandere af indførelse af hjemmestyre, men sådan er vilkårene altså i et demokratisk samfund, som også Grønland er. Vi må hellere sige, at der også skal være plads til den slags afvigende meninger. Men det er vi grønlandske politikeres opgave at vende stemningen før folkeafstemningen, hvis den er blevet værre.

Jeg vil støtte ministerens ændringsforslag. Jeg behøver ikke at kommentere fremskridtspartiets hårde ord om det grønlandske samfund. Jeg vil stemme imod de øvrige ændringsforslag, men vil dog til hr. Honorés ændringsforslag give følgende kommentarer, som er kommet fra landsrådets daværende hjemmestyreudvalg:

»Dansk og grønlandsk sprog ligger hinanden så fjernt, at der består vældige problemer med at transformere tankegange fra det ene sprog til det andet. Det er ikke blot et uddannelsesproblem, for det grønlandske sprog har en nær sammenhæng med den grønlandske måde at tænke og leve på, og grønlænderne ønsker ikke at opgive deres eget sprog. Mister man først det grønlandske sprog, er man meget stærkt på vej til udslettelse som minoritetsgruppe.«

Til spørgsmålet om Grønland og EF vil jeg gerne knytte følgende kommentar. Grønlands forhold til EF afhænger meget af de generelle og specielle særordninger, som må søges udvirket for Grønlands vedkommende i forhold til EF, således at Grønlands tilknytning eller eventuelle udtræden af EF efter hjemmestyrets indførelse kan blive vurderet i lyset af disse ordninger. Under statsministerens rejse i Grønland i 1977 bekræftede han regeringens tilsagn om, at befolkningen i Grønland efter hjemmestyrets etablering, hvis man ønskede det, kunne tage spørgsmålet om fortsat medlemskab op til fornyet afgørelse. Dette tilbud om genforhandling har jeg taget positivt imod, for det er ikke let for en lille befolkning at køre sit eget løb uafhængigt af omverdenen. Vi må under alle omstændigheder have en åbning til EF, alene i og med at Danmark forbliver som medlem. Jeg mener, det lykkeligste for både Grønland

[Steenholdt]

og EF vil være, at der findes en ordening inden for EF, der respekterer Grønlands egenart. Denne særordnings væsentligste bestanddel må være, at EFs bestemmelser kun skal gælde for Grønland, når de er godkendt af Grønlands landsting. Uden vidtgående imødekommelse af disse synspunkter vil det blive uhyre vanskeligt at få medlemskabet i EF accepteret af den grønlandske befolkning, til trods for at de fordele, Grønland har opnået gennem Danmarks medlemskab af EF, efter vor opfattelse har opvejet ulemperne. Hermed tænker jeg på, at Grønland i de senere år har modtaget betydelige tilskud fra EFs forskellige fonde, og at disse penge er anvendt til opbygningen af det grønlandske samfund. Dette får særlig betydning på de områder, hvor det grønlandske hjemmestyre i fremtiden måtte få et selvstændigt økonomisk ansvar.

Jeg vil slutte med følgende kommentar. Meget store materielle fremskridt er opnået gennem de sidste 25 år; vi har lov til at sige, at der intet sted i verden i løbet af så kort tid er gennemført et udviklingsprogram af denne størrelsesorden. Det må være klart for alle, at der ikke kan undgå at ske fejltagelser under en sådan indsats; men jeg kan kun rose de daværende danske og grønlandske politikere, som har truffet beslutning, ved at sige, at valget dengang stod imellem en udvikling med risiko for fejltagelser eller slet ingen udvikling. Denne udvikling fortsætter den dag i dag, og jeg vil understrege nødvendigheden af, at man fortsætter den udvikling med støtte udefra, hvis det grønlandske samfund ikke skal gå i stå. Det er på denne måde, den grønlandske befolkning så at sige er vokset ind i, er modnet til, et moderne demokrati.

Tiden er nu inde til at give udviklingen et yderligere skub fremad. Der er som et ganske naturligt led i udviklingen i Grønland opstået et ønske om gennemførelse af en hjemmestyreform. Herved kan den grønlandske særegne stilling inden for det danske rige blive udtrykkeligt fastslået, og bestemmelsesretten over vigtige samfundsområder overlades til den grønlandske befolkning selv.

**Honoré (KrF):**

Da disse lovforslag var til første behandling den 24. maj i år, var jeg forhindret i at være til stede, men på partiets vegne fremfør-

te hr. Arne Bjerregaard bl. a. følgende synspunkter – jeg citerer fra Folketingstidende 1977–78, sp. 10864:

»Kristeligt folkeparti er i store træk enig i de overvejelser og forslag, som hjemmestyrekommissionen har fremlagt; dog ønsker jeg at understrege følgende: dansk og grønlandsk sprog skal ligestilles, intet af dem bør være hovedsprog. Ejendomsretten til Grønlands naturgivne ressourcer skal fortsat udelukkende tilhøre staten, men efterforskning og udnyttelse skal ske efter forhandling mellem regeringen og landsstyret. Landsstyret skal kunne udsætte sådanne aktiviteter. Men vi mener også, at der på grund af rigsheden ikke kan tilkomme landsting og landsstyre nogen vetoret.«

Denne indstilling, som hr. Arne Bjerregaard gav udtryk for, deler jeg fortsat. De ændringsforslag, jeg her har stillet på egne vegne, skal netop udtrykke denne holdning, og det betyder altså, at stk. 1 i § 8 udgår, det stk. 1, der lyder således:

»Den fastboende befolkning i Grønland har grundlæggende rettigheder til Grønlands naturgivne ressourcer.«

Det skal udgå; idet Grønland er en integreret del af det danske rige, må rettighederne til disse ressourcer tilhøre ikke den lokale befolkning, men staten.

Endvidere mener vi, at udtrykket »rettigheder« i det følgende stykke: »....den fastboende befolknings rettigheder med hensyn til de ikke-levende ressourcer...«, skal ændres til ordet »interesser«, idet jeg mener, at en konsekvens af rigsheden netop er, at den fastboende befolkning ikke har sådanne specielle rettigheder, men derimod selvfølgelig har nogle interesser, der helt naturligt må respekteres.

Endelig mener jeg og har derfor foreslået ændret, at den vetoret, som der er tale om i stk. 3, vil stride imod den solidaritet, der ligger i rigshedens begreb.

Det fjerde ændringsforslag vedrører § 9 i hjemmestyreloven, der jo har det indhold, at det grønlandske sprog er hovedsproget, og at det danske sprog bliver et andenklassesprog. Jeg mener, det er et meget farligt forslag at stille, fordi det vil svække Grønlands mulighed for kommunikation og uddannelse at gøre dansk til et andenklassesprog. Hvis man følger mit forslag, vil der fortsat være mulighed for at bevare det grønlandske

[Honoré]

sprog og den mentalitet, der er knyttet til dette sprog. Det vil også være muligt stadig at opretholde kontakt med eskimoisktalende grupper uden for Grønland. Hvis de to sprog ligestilles, beholder man det danske sprog som et reelt sprogligt alternativ og forbindelsesled til de andre nordiske sprog og til dansk. Det giver grønlænderne bedre mulighed for uddannelse og kommunikation, og det gør det også lettere at få danskere til at tage op og arbejde i Grønland og for Grønland.

Gør man derimod dansk til et andenklasses sprog, skaber man mulighed for, at dette sprogs stilling yderligere forringes, som tiden går og visse højtråbende nationalistgrupper måske får mere og mere indflydelse, og det vil fremme løsrivelsestendenser, tendenser i retning af, at Grønland synker ned til at blive et tilbagestående reservat i stedet for et moderne samfund.

Over for det argument anfører man i reglen, at færøsk er hovedsprog på Færøerne, men jeg mener, at der er afgørende forskelle mellem færøsk og grønlandsk placering i rigsheden. Færøsk er et nordisk sprog, og der er derfor gennem selve det færøske sprog indbygget muligheder for kommunikation til det nordiske sprogområde. Sådanne kommunikationsmuligheder findes ikke på grønlandsk, som er et eskimoisk sprog.

Vi står altså, tror jeg, i valget mellem et hjemmestyre, der tillader en fastholdelse af rigsheden, og et hjemmestyre, som kan blive en station på vejen til løsrivelse. Jeg tror, at § 8 og § 9 i deres nuværende formulering kan gøre hjemmestyret til en station på vejen til løsrivelse. Hvis man derimod stemmer for de ændringsforslag, jeg har stillet, vil hjemmestyret være en naturlig del af rigsheden og kunne tillade, at vi bevarer denne rigsheden.

**Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):**

Jeg vil gerne starte med at sige tak til udvalgets medlemmer og dets formand for det arbejde, der er udført, og jeg vil også takke for den hurtighed, man, uanset at der også er lagt grundighed for dagen, har arbejdet med, således at vi allerede her i midten af november har kunnet få lovforslagene frem til vedtagelse.

Jeg tror, der er en udbredt forståelse fra udvalgets side for, at det er nødvendigt for de grønlandske politikere nu at få afsluttet debatten i det danske folketing, så man kan tage en politisk debat op overalt i Grønland. Der er vel egentlig ikke for megen tid hertil.

Der er blevet stillet nogle ændringsforslag fra hr. Honorés og hr. Steen Folkes side. Jeg skal på regeringens vegne afvise disse ændringsforslag og anbefale, at der stemmes imod. Samtidig kan jeg anbefale, at man stemmer for regeringens ændringsforslag.

Det var egentlig fristende at gå ind i en diskussion med hr. Dohrmann på grundlag af de synspunkter, han endnu en gang vælter frem med her fra folketingets talerstol, men jeg synes ligesom andre af talerne her i dag, at det nærmest er spild af tid at gå ind i en diskussion med hr. Dohrmann. Han har stemplet sig selv dels ved den måde, han har grebet arbejdet, har jeg forstået, i hjemmestyrekommissionen an på, dels ved den måde, han har debatteret tingene på her i folketinget.

Jeg skal ikke opholde mig længe ved det ordvalg, som fremskridtspartiet bruger i betænkningen. Det er særdeles typisk for fremskridtspartiet at sige tingene, med deres særlige sprogbrug, på en måde, som i hvert fald ikke har meget med realiteterne at gøre. Når hr. Dohrmann taler om »forlorenhed« og »hemmelighedskræmmeri«, må jeg sige, at hvad det sidste angår, er hr. Dohrmann selv skyldig fremfor nogen, hvis han har den opfattelse, for jeg vil gerne understrege, at alle bilag undervejs under hjemmestyrekommissionens arbejde har været offentliggjort, og det har stået hr. Dohrmann frit for at anvende denne åbenhed. Det har han undladt. Han taler om forlorenhed. Det vil jeg lade ligge, og jeg vil i det hele taget kun her til sidst til hr. Dohrmann sige som et eksempel på den dobbelttydighed, der altid er i hr. Dohrmanns holdning, at hr. Dohrmann bebrejdede mig, at mine embedsmænd rejste rundt i Grønland og propagerede, sagde hr. Dohrmann, for de stillede forslag – det var i starten af hans indlæg – men til slut var hr. Dohrmann inde på, at fremskridtspartiet kunne stemme for en udvidelse af forslaget vedrørende vejledende folkeafstemning, fordi der var brug for på grundlag af en årlig information at have denne tid til rådighed. Det siger alt om hr. Dohrmann.

[Ministeren for Grønland]

Hr. Ib Nørlund stillede spørgsmålet: hvorfor foreligger forslagene ikke i en grønlandsksproget udgave? Det gør de også i hjemmestyrekommissionens betænkning, men de forslag, vi har her i folketinget, er den dansksprogede udgave, og det er på grundlag af den, folketinget vedtager det samlede hjemmestyrekompleks.

Hr. Steen Folke var inde på spørgsmål, som han tidligere har berørt både her fra talerstolen og ved andre lejligheder. Det var bl. a. spørgsmålet om, hvorfor regeringen ikke har spurgt i EF, hvad man dér mener om denne lovgivning. Det har regeringen ikke gjort, fordi der intet er i traktaterne, der hindrer gennemførelsen af en ændret grønlandsk holdning i forhold til EF, hvis det måtte blive aktuelt; og på baggrund i øvrigt af de udtalelser, der er faldet fra regeringen ved flere lejligheder, har vi ikke fundet det nødvendigt. Der er ingen uklarhed efter min opfattelse omkring Grønland og EF. Der er kommet de udtalelser, som måtte komme, og de har skabt klarhed.

Så var hr. Steen Folke inde på spørgsmålet om Danmarks ret til Grønlands undergrund, noget i den retning blev det formulert. Han havde ikke hørt eller set, hvad min holdning var. Så har hr. Steen Folke glemt samrådet forleden dag, da vi var inde på dette spørgsmål. Det er i kraft af rigsenheden, at staten har højhedsretten over undergrunden i alle dele af riget. Det er sagt ved mange lejligheder, og jeg vil gerne gentage det her. Hele spørgsmålet om rettighedsproblematikken er i øvrigt udførligt behandlet i hjemmestyrekommissionens betænkning, og her er det navnlig bind 2, man kan skæve noget til.

Jeg skal ikke komme med flere bemærkninger her ved anden behandling ud over, at jeg vil sige, at nu er det sidste afgang, inden Grønlands hjemmestyre, for så vidt angår lovgrundlaget, forhåbentlig skal vedtages her i folketinget. Der er gået en debat af 6 års varighed forud for den vedtagelse, den tredje behandling, der skal finde sted på fredag. Der kan altid gøres indvendinger imod den måde, debatten har været ført på. Har den været omfattende nok? Har den været grundig nok? Jeg mener, at vi står her med en meget klar opfattelse af, at et grundigt kommissionsarbejde og et forudgående grundigt grønlandsk udvalgsarbejde har været særdeles tilfredsstillende som basis for den diskus-

sion, der har været ført... jeg kan næsten ikke høre mig selv.

**Formanden:**

Jeg er enig med ministeren i, at det er svært at høre, og det er kedeligt, at medlemmerne ikke retter sig efter en venlig henstilling om at tale lidt mindre højt, hvis der absolut skal tales, når medlemmerne er i salen.

**Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):**

Det, jeg vil slutte med, er en tak til alle kredse i Grønland og også her i folketinget og til enhver, der har medvirket til opklaringsarbejdet og til diskussionen omkring et kommende grønlandsk hjemmestyre og har lagt problemerne frem i betænkningen og også i lovforslagene, og jeg takker de partier, som har udtrykt velvilje over for hele hjemmestyrekomplekset.

**Dohrmann (FP):**

Når vi bl. a. i bemærkningerne har skrevet, at hele arbejdet vedrørende hjemmestyrerlovne har været omgivet med meget hemmelighedskræmmeri, behøver jeg bare at trække en eneste ting frem, for at ministeren og alle andre kan være overbevist om, at det er rigtigt, og det er EF-spørgsmålet. Vi har hørt, at både statsministeren og Grønlandsministeren har rejst rundt i Grønland og sagt: Ja men når I nu får hjemmestyre, ser regeringen positivt på, hvorledes jeres fremtidige forhold til EF skal være. Spørger man så Grønlandsministeren: ja men de mange millioner kroner, som EF har bevilget til Grønland, og som er anvendt i Grønland, hvem skal tilbagebetale dem? – der er slet ingen tvivl om, at som det ligger i dag, er det den danske stat, der hæfter for dem, ingen tvivl om det – spørger man så ministeren, om han mener, at den danske stat skal eftergive dette beløb, får man intet svar. Så siger ministeren: Det må vi kikke på til den tid. Jeg vil vove den påstand, at hvis grønlænderne selv skal afgøre fremover, om de vil være medlemmer af EF, og man samtidig kommer og siger til dem: ja men det store beløb, som EF har bevilget til Grønland, skal I tilbagebetale, kan man lige så godt sige: det skal vi nok afgøre hernede. Det er en af de ting, som jeg mener er hemmelighedskræmmeri.

[Dohrmann]

Og så vil jeg gerne bede udvalgets formand – jeg skal ikke begynde at give ham karakter, ligesom han gav mig, jeg skal ikke begynde at udtale mig om, hvorvidt formanden er klog eller dum – om at spekulere en lille smule over, hvorfor han tror han er blevet valgt til udvalgsformand. Tror han selv, at det er, fordi han er særlig genial, eller fordi man mener, der var brug for en formand, som var tilpas. Jeg skal ikke sige mere om det emne.

Det er sandsynligvis sidste gang, jeg står her på talerstolen, inden hjemmestyreloven bliver vedtaget, og jeg er godt klar over, at det ikke hjælper spor at begynde at overbevise nogen her i salen om, at man skal stemme anderledes, end man har fået besked på af sin partiformand. Men min sidste appel skal være rettet til de grønlandske vælgere, som bliver de sidste, der skal afgøre dette spørgsmål, og jeg vil gerne opfordre dem – og jeg håber, den grønlandske radio er til stede og kan bringe det videre – til at stemme nej til den nye hjemmestyreplan. Det vil ikke ændre en smule i den almindelige grønlænders hverdag. Administrationen, skatterne, bureaukratiet vil vokse. Den menige grønlænder vil ikke få andet end ulykker ud af det.

**Yvonne Herløv Andersen (CD):**

Jeg synes nok, det er urimeligt af hr. Dohrmann at tale om hemmelighedskræmmeri, for for centrum-demokraterne var netop EF-problematikken, som nu er blevet rejst igen, meget væsentlig, og derfor spurgte vi i samrådet ministeren om spørgsmålet og fik afklaret, at skulle grønlænderne vedtage at ville træde ud af EF, skal det danske folketings sanktionere, men der ligger så et tilsagn fra regeringen om at ville støtte. Det er vigtigt for mig at få sagt, at det ville centrum-demokraterne så absolut stemme imod, idet vi mener, det er af stor vigtighed for Grønland at blive inden for EF. Vi vil heller ikke medvirke til senere at kompensere for de tilskud, som Grønland har modtaget fra EFs forskellige fonds.

Så skylder jeg at give en stemmeforklaring, idet enkelte medlemmer af centrum-demokraternes folketingsgruppe kan stemme for de af hr. Honoré stillede ændringsforslag.

**Ib Nørhørd (DKP):**

Lige for at vende tilbage til dette sprogproblem. Det er ikke så overraskende for mig, at der foreligger en grønlandsk oversættelse. Det er meget godt, men det er jo ikke det, det drejer sig om. Jeg spørger ikke bare for sådan at fornøje mig selv på det grønlandske, det er ikke det, der er hensigten, men spørgsmålet er, at hvis begge tekster skal have lovkraft, og det er normalt, så bliver det også optrykt med begge de sproglige udformninger i lovforslaget.

Når der foregår noget nede i den europæiske jungle i EF og vi får forelagt forslag derfra, er der oversættelser på indtil flere europasprog osv. Det er da højst besynderligt, at man i dette tilfælde, hvor man anerkender grønlandsk som hovedsproget, ikke tager de fornødne hensyn.

**Steen Folke (VS):**

Ministeren tog to ting op i forbindelse med det, jeg havde sagt. Det ene var spørgsmålet om muligheden for at frigøre sig fra EF. Ministeren sagde hertil, at der var ingen uklarhed om dette spørgsmål. Det mener jeg desværre ikke er korrekt, men jeg vil gerne spørge ministeren: hvis det er rigtigt, at der ikke er nogen uklarhed om dette spørgsmål, hvis det er rigtigt, at det er krystalklart, at det kommende hjemmestyre kan frigøre Grønland fra EF, hvis man ønsker det, hvorfor må det så ikke stå i den lov om hjemmestyre, vi vedtager? Alle er enige om, at det er et meget vigtigt spørgsmål. Hvorfor må det så ikke fremgå af den hjemmestyrelov, der bliver vedtaget, at der er denne mulighed? I den lov, vi vedtager, er der nemlig en paragraf, § 15, som alene handler om den situation, hvor Grønland er i EF, og der står deri, hvordan rigsmyndighederne skal opføre sig for at varetage grønlandske interesser osv. Men hvorfor måtte der så ikke stå, hvis det er så krystalklart, i et stk. 3, at der faktisk er mulighed for i givet fald, hvis man ønsker det, at udtræde af EF? Det vil jeg gerne have et svar på.

Det andet spørgsmål, ministeren kommenterede, var mit spørgsmål om, hvilken ret den danske stat har til Grønlands undergrund. Dertil siger ministeren, og det anerkender jeg, det er dog et svar, at det er i kraft af rigsheden, at den danske stat har højhedsretten over Grønland. Ja men hør nu,

[Steen Folke]

hr. minister, vil det ikke sige, at det, som ministeren mener giver Danmark, den danske stat, ret til at bestemme over forhold i Grønlands undergrund, i virkeligheden er det, at Danmark i sin tid, for ca. 250 år siden, underlagde sig Grønland som en koloni? Når det kommer til stykket, er det altså det, der er indholdet i det, ministeren påberåber sig, for det var herved, Danmark tiltog sig højhedsret over Grønland. Der var ingen, der spurgte grønlænderne om deres mening, så vidt jeg ved. Så var der oven i købet en grundlovsændring i 1953, hvor Grønland blev indlemmet som en såkaldt ligeberettiget del af det danske rige. Ved den lejlighed fik det grønlandske folk heller ikke ret til at udtale sig. Der var ingen folkeafstemning i Grønland. Der var som bekendt en folkeafstemning i Danmark, men ikke i Grønland, om disse ting. Man har med andre ord ikke spurgte grønlænderne, hvad de synes om, at den danske stat har tiltvunget sig højhedsret over Grønland. Er det ikke i virkeligheden, hr. minister, det, man bygger på, når man nu siger, at det er i kraft af den bestående rigsheden, at den danske stat har højhedsretten over undergrunden i Grønland? Og er det ærligt talt ikke lidt pinligt?

#### Alfred Hansen (DR):

Der er henvist til både statsministerens og Grønlandsministerens tidligere udtalelser gående ud på, at regeringen ikke i øjeblikket har planer om at ville forhindre et flertal i Grønland i at melde sig ud af fællesmarkedet.

Nu er det bare sådan, at regeringer kommer og regeringer går og ministre kommer og ministre går, ja, selv en Grønlandsminister kunne måske finde på at gå.

I udvalget, hvor disse lovforslag er blevet behandlet, drøftede vi det i sidste uge før betækningsafgivelsen, og jeg tillod mig da at konkludere følgende: med en vedtagelse af dette lovkompleks kunne 100 pct. i folkettingen nægte 100 pct. på Grønland, som ønskede at komme ud af fællesmarkedet, at melde sig ud. Ministerens kommentar til min konklusion var: hr. Alfred Hansens konklusion er ikke just forkert. Der er altså ingen uklarhed om det her. Folketinget vil med en vedtagelse af disse lovforslag til enhver tid, hvis folkettingen ønsker det, kunne modsætte sig

Grønlands befolknings ønske om at komme ud af fællesmarkedet. Dette beklager vi dybt i retsforbundet. Når vi alligevel stemmer for lovforslagene, skyldes det ene og alene, at det grønlandske landsråd selv ønsker at få disse forslag vedtaget, og vi vil i størst mulig udstrækning rette os efter, hvad grønlænderne ønsker skal ske på Grønland.

#### Melchior (CD):

Jeg føler mig ikke særlig kaldet til at varetage dette folketings værdighed, men da f. eks. formanden ikke sådan kan gribe ind i debatterne, føler jeg mig dog som menigt medlem kaldet til at give en kommentar til hr. Dohrmanns bemærkning om, at det var håbløst herfra at få folketingsmedlemmer til at indtage andet standpunkt end det, de havde fået besked på af deres partiformand. Jeg kan kun tale på min gruppes vegne, men alle, der følger med herinde, må have kunnet konstatere, at der ikke er mindre gruppedisciplin og sammenhold i fremskridtspartiets gruppe end i andre grupper.

I den aktuelle sag er jeg en af dem, der, som min ordfører meddelte, vil stemme for hr. Honorés ændringsforslag, men det har ikke noget med den omtale, som hr. Dohrmann her gav af sine kolleger, at gøre. Jeg vil for mit eget vedkommende gerne have mig den frabedt, og jeg gætter på, selv om ingen andre skal have ulejlighed i denne sag, at det gælder alle mine kolleger, i hvert fald uden for fremskridtspartiet, på samme måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

#### Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om kirken i Grønland.

§§ 1-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

#### Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-



[Formanden]

te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om Grønlands hjemmestyre.

§§ 1-7

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen om en ny affattelse af § 8  
forkastedes, idet 14 stemte for, 122 imod; 7 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af Honoré (KrF)  
forkastedes, idet 28 stemte for, 116 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af Honoré (KrF) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af Honoré (KrF)  
forkastedes, idet 28 stemte for, 118 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§ 8

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betænkningen af Honoré (KrF)  
forkastedes, idet 5 stemte for, 141 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§§ 9 og 10

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen  
forkastedes, idet 22 stemte for, 125 imod.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen  
forkastedes, idet 9 stemte for, 129 imod; 9 stemte hverken for eller imod.

§§ 11-14

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 i betænkningen

forkastedes, idet 22 stemte for, 125 imod.

§§ 15-20

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om folkeskolen i Grønland.

Lovforslagets §§ 1-6 og dets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov for Grønland om arbejds- og socialvæsenet.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov for Grønland om uddannelsen af lærere til folkeskolen og om de socialpædagogiske uddannelser.

Lovforslagets §§ 1-4 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov for Grønland om erhvervs-mæssige uddannelser.

Lovforslagets §§ 1-6 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om radio- og fjernsynsvirk-somhed i Grønland.

Lovforslagets §§ 1-9 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov for Grønland om fritids-virksomhed.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-handling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-de forslag til lov om biblioteksvæsenet i Grønland.

Lovforslagets §§ 1-5 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-handling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-de forslag til lov om mineralske råstoffer i Grønland.

Lovforslagets §§ 1-31 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-handling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-de forslag til lov om ændring af lov om den gl. grønlandske handel.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-handling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-

[Formanden]

te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik endelig til afstemning vedrørende forslag til lov for Grønland om afholdelse af folkeafstemning om indførelse af hjemmestyre.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 3 og § 3 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Formanden:**

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

### 17) Første behandling af:

*Forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v. (Obligatorisk knallertundervisning).*

(Lovforslag nr. L 64. Fremsat 1/11 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

### *Forhandling*

**Lissa Mathiasen (S):**

Grundstenen til dette lovforslag om obligatorisk knallertundervisning blev lagt allerede i 1977, da vi vedtog en ændring af færdselsloven, der betød, at personer under 18 år ikke må føre knallert, medmindre de har erhvervet bevis herfor.

Vi ser meget positivt på lovforslaget, idet vi tror, at en obligatorisk knallertundervisning vil betyde færre ulykker, hvori unge knallertkørere er indblandet. Den kendsgerning, at i de kommuner, hvor der er oprettet undervisning, viser tørre tal netop færre ulykker for de unge, der har modtaget undervisning, bestyrker os i troen på det rigtige i

dette forslag. Altså en klar støtte fra socialdemokratiets side til dette lovforslag.

**Voigt (FP):**

Da folketinget den 27. maj 1977 vedtog, at unge under 18 år skulle have obligatorisk undervisning i knallertkørsel, måtte der naturligvis komme en eller anden form for lovgivning på området. Vi kunne godt have ønsket os det på en anden måde end inde under fritidsloven, hvor alt skal være gratis.

Ministeren anfører i bemærkningerne til lovforslaget, at forslaget ikke giver nogen økonomiske eller administrative konsekvenser. Jeg vil da gerne spørge ministeren, om der ikke i denne forbindelse skal foretages et vist indkøb af knallerter, ligesom der vel også skal anlægges nogle knallertbaner. Fritidslovens § 4 taler jo også om, at der skal anvendes kvalificeret arbejdskraft med de rigtige forudsætninger, og det vil sige, at der skal ansættes en del kørelærere eller prøvesagkyndige inden for politiet, eller hvor det nu er, der har forstand på at undervise i færdselslovens paragraffer.

Nu skal man jo, som ministeren siger, opkræve et gebyr i kommunerne, og jeg ved ikke, om man under denne gebyropkrævning kan få de samlede udgifter dækket ind. Sidst vi talte om dette forslag, blev der nævnt et tal af størrelsesordenen 300 kr.; og flere af ordførerne var inde på, at de unge mennesker kun skulle betale en tredjedel, altså en god hundredkrone. Vi er stadig væk af den opfattelse, at på dette område må de unge mennesker selv udrede, hvad det koster at erhverve det bevis, de nu skal have, og hvis det kan laves gennem gebyrordningerne til kommunerne, ville det da være glimrende. Om fremskridtspartiet eller i hvert fald et flertal i fremskridtspartiet vil støtte dette forslag, vil afhænge af, om det bliver tilfældet, at de unge mennesker selv skal betale de faktiske udgifter.

§ 2 i lovforslaget er meget klar. Den siger, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. Jeg vil da nok sige til ministeren, at det virker lidt voldsomt og er vel også nok i uoverensstemmelse med, hvad tidligere justitsminister Orla Møller sagde her i tinget den 4. maj 1977. Han var jo betænkelig ved, at de unge pludselig her og nu skulle modtage undervisning. Han sagde, at det var hensigten at lave denne undervisning etape-